

VI KVINNOR

Pris 75 öre

Nr 7 * 1961

Eugène Cotton:

Det andra världskrigets rester måste avlägsnas

(appell från KDV:s ordförande)

V i genomlever timmar fyllda av oro. Ett världskrig mer fruktansvärt än något mänskligheten tidigare erfarit hotar oss.

Ett fredsfördrag med Tyskland är ännu ej undertecknat — 16 år efter segern över Hitlertyskland, en seger som vanns på bekostnad av miljoner människors liv, begravna av miljoner änkor, mödrar och faderlösa — följderna av andra världskriget återstår ännu att utplåna.

I Västtyskland blomstrar åter militarismen, stödd av de NATO-allierade; förbundsrepublikens krigsmakt ledes av forna Hitlergeneraler som ropar på hämnd. Västtyska regeringen ensam i Europa kräver landområden. Västtyskland har militärbaser i andra länder. Faran ökar eftersom den västtyska armén, mäktig nog som den är, nu utrustas med de modernaste kärnvapen. Den tyska förbundsrepublikens ledare utnyttjar Västberlin för att underblåsa hysteriska revanschkrav. Berlin är inte en stad på gränsen mellan de båda tyska staterna, den ligger omkring 20 mil inne i Tyska Demokratiska Republiken, som är en suverän stat. Den tyska förbundsrepublikens ledare drar fördel av den situation som skapats genom en lång ockupation och har satt upp dussintals spioncentraler och organisationer för sabotage och provokation i Västberlin.

Det läge som på detta sätt skapats i hjärtat av Europa innebär en allvarlig krigsfara.

Ett fredsfördrag skulle lösa det tyska problemet och göra slut på ett av de förnämsta hindren för den minskade internationella spänning som alla folk önskar.

Olyckligtvis har den internationella spänningen ökat, inga framsteg har gjorts i fråga om avrustning. Franska regeringen fortsätter kärnvapenprov, västtyska armén får atomvapen, det finns ökad risk för att en väpnad konflikt skall startas

av Västtyskland. Västmakternas krav hindrade Genèveförhandlingarna från att nå en överenskommelse om att upphöra med kärnvapenprov. Kapprustningen påskyndas. Allt detta har gjort att Sovjetunionens regering, som först slutade med kärnvapenprov, beslutade att återuppta dem.

I nuvarande internationella läge är det mer nödvändigt än någonsin — om freden skall räddas — att folken med förenade ansträngningar framtvunga ett fredsfördrag med Tyskland varigenom Tysklands gränser så som de fastställdes av de allierade i Potsdam efter segern över Hitlertyskland blir lagligt ratificerade och frågan om Västberlin får en omedelbar lösning på basis av fördraget.

Folken måste också framtvunga en överenskommelse om allmän, total och kontrollerad avrustning. En sådan överenskommelse skulle leda till att alla kärnvapenprov upphör, att atomvapnen förstöres och att det blir omöjligt att börja ett nytt krig.

Vi kvinnor som känner ett särskilt ansvar för våra barns liv och lycka måste förena våra ansträngningar och arbeta aktivt tillsammans med alla fredens krafter för att rädda människosläktet från ett utrotningskrig, för att göra slut på krigshysteri och kapprustning.

Vi måste kräva säkerhet för alla de folk som led under tysk militarism och se till att de som arbetar för ett krig, vars första offer skulle bli det tyska folket, hindras i sitt farliga uppsåt.

Vi måste vända oss till regeringarna i våra länder, till FN:s generalförsamling och till regeringscheferna i de fyra stormakterna, Förenta staterna, Storbritannien, Sovjetunionen och Frankrike för att tvinga dem att lösa den tyska frågan och avlägsna resterna av det andra världskri-

Vårt mänskliga samhälle måste

göra krig olagliga. Förtroendefulla och vänliga relationer måste råda mellan folken.

Tillsammans måste vi kvinnor — oberoende av åsikter och religiös tro — arbeta för att skingra den misstro och fruktan som reser skiljemurar mellan människor.

Vår samfälliga röst måste bli hörd av dem som beslutar om krig och vi måste erövra åt alla barn i världen rätten att leva och vara lyckliga.

Mot kärnvapen för allmän och total avrustning

(Uttalande antaget vid SKV:s förbundsstyrelsemöte den 17 september.)

Kärnvapentillverkning och lagring av kärnvapen innebär steg på vägen mot mänsklighetens undergång, eftersom avsikten därmed är att möjliggöra ett krig med dessa vapen.

Under de sista åren har atommakternas experter arbetat på en överenskommelse om förbud mot kärnvapenprov. Det radioaktiva utfallet från de prov som utförts redan före 1959 har stegrat antalet människor i vår och framtida generationer vilka kommer att födas defekta, angripas av blodkräfta eller bencancer och få sin arvs massa skadad.

Om man önskar att civilisationen och jordens befolkning skall överleva måste man avskaffa krig med alla vapen och ersätta kriget, som ej löser några problem, med förhandlingar och samarbete. En mäktig världsoption har gett sitt stöd åt arbetet på ett förbud mot kärnvapenprov i hopp att detta skulle bli inledning till en total och universell avrustning.

I dagens allvarliga läge kräver vi alltså,

att förhandlingar om förbud mot kärnvapenprov återupptas och slutföres,

att alla regeringar avstår från sådana prov medan förhandlingar pågår och

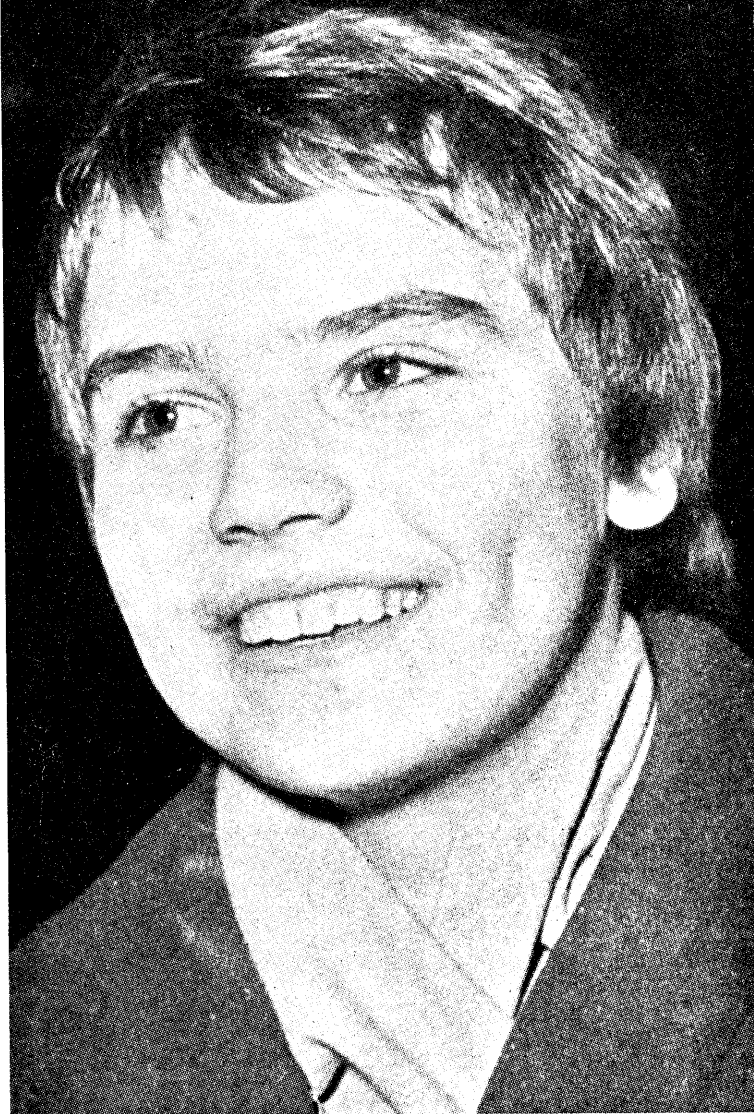
att förhandlingar om total och universell avrustning omedelbart inleds.

Nya fackskolor ger flickorna bättre chans

I debatten om skolreformerna har det inte sagts så mycket om en sak som jag för min del vill tillmäta mycket stor betydelse. Det är nämligen fråga om inte skolberedningens förslag kommer att slå en verklig bräsck i den mur av fördomar och orättvisor som hindrat flickorna att få yrkesutbildning.

Det börjar redan ifråga om riktlinjerna för grundskolans högstadium, där det nu skall bli många linjer att välja på och där yrkesorienteringen skall ges en större roll än hittills. Skolberedningen diskuterar till och med att göra den praktiska yrkesorienteringen på högstadiet obligatorisk. Och det är väl ingen tvekan om att en sådan omställning skulle komma att bli mest revolutionerande för flickorna. De lämnas nu ofta helt utanför någon egentlig yrkesvägledning eller får råd efter traditionellt mönster, alltså att gå till spisen och hemsysslorna eller på sin höjd lotsas in på kontor eller vårdyrken. Inget ont om dessa yrken. Många trivs ju utmärkt med detta arbete, och vad vårdnadsyrkena beträffar kommer de väl också i fortsättningen att bli ett av de bästa områdena för flickor som söker jobb. Behovet av kvalificerad arbetskraft är redan nu mycket stort där och kommer att bli ännu större allt eftersom sjuk- och hälsovården förses med tillräckligt antal terapeuter, sjukgymnaster, kuratorer o. s. v.

Men vad man nu kan hoppas på är, att flickornas inträde i »manliga» yrken skall kunna bli mycket mer omfattande än hittills. Detta är naturligtvis inte bara skolans sak. Förkastliga traditioner sitter kvar även i hemmiljön och i samhällets allmänna attityd till kvinnornas yrkesutbildning och förvärvsarbete. Men skolberedningen och ledande skolchefer skall ha tack för att de vet bättre. Framför allt skall vi emellertid tacka den ekonomiska

och tekniska utveckling som skapat ett enormt behov av ökad yrkesutbildning även för flickorna inom tekniska, naturvetenskapliga och merkantila områden.

I skolberedningens förslag har detta behov av kvalificerad arbetskraft kommit till uttryck framför allt i förslaget om inrättande av tvååriga fackskolor som påbyggnad av grundskolan. Rekryteringen skall ske på frivillighetens väg, och det är också meningen, att elever som vill komplettera sin yrkesutbildning efter en tids praktiskt arbete, skall kunna komma in i fackskolorna. Men det blir också samordning mellan yrkesorienteringen på grundskolans högstadium och den nya skolformen. Skolberedningen föreslår att det skall bli fyra sorts fackskolor: teknisk, humanistisk, merkantil och socialekonomisk.

För flickornas del innebär anordningen att de kommunala flickskolorna avvecklas allt efter som fackskolorna kommer till. Men därom är ingenting att säga. Det blir bättre i

alla avseenden genom den nya skolformen. Man kan räkna med att många fler flickor än nu får lämplig utbildning utöver grundskolan samt att det blir flera utbildningsvägar att välja på. Skolberedningen har räknat med att 20 procent av grundskolans elever skall gå till fackskolorna. Slår det hela väl ut bör man väl också fortsätta på den vägen.

Kompetensen för de elever som går igenom fackskolorna kommer att ligga någon stans mitt emellan realskola och studentexamen men med starkt yrkesbetonad inriktning. Vidtar man dessutom den omprövning av anställningsnormerna som skolberedningen förordar — framför allt så att det inte skall föreskrivas studentexamen för en mängd relativt enkla arbetsuppgifter — tror jag som sagt att man nu håller på att öppna en bred väg för flickorna till yrkesutbildning och förvärvsarbete inom områden till vilka de hittills haft många svåra spärrar att komma förbi.

Nina

FAMILJBEREDNINGENS MOTIVERING FÖR SMÅDAGHEM

Den nuvarande minsta typen daghem med c:a 30 platser innebär så stora barngrupper att såväl föräldrar som småbarnspedagoger anser att vistelsen är trötande för barnen. Fastän strävan är att ge daghemmen en hemlik prägel, blir dock deras miljö institutionsmässig.

För att få till stånd ett normalt daghem med c:a 30 platser fordras i allmänhet ett tämligen stort befolkningsunderlag. Barnen får samlas ihop från ett ofta vidsträckt område. Många kommer därigenom bort från sina hemkvarter och får ganska lång väg till daghemmet. Det måste uppföras en särskild institutionsbyggnad som blir dyrbar. För att en kommun skall besluta sig för att göra detta fordras att det framstår som troligt att antalet förvärvsarbeteande mödrar kommer att hålla sig på en tillräckligt hög nivå i framtiden för att försörja daghemmet med barn. Råder osäkerhet härom, måste kommunen vara tveksam om lämpligheten av att sätta igång ett daghemsbygge.

Ur flera olika synpunkter vore det därför förmånligt att tillskapa små daghem, omfattande vardera en liten barngrupp, där de olika åldrarna blandas. Ett dylikt litet daghem kan inrymmas i en vanlig bostadslägenhet. Det bör inte ta fler barn än som lämpligen kan skötas av två anställda, som eventuellt kompletteras med timhjälp. Lokalen kan vara en 2 à 3 rumslägenhet, inrymd i bottenvåningen av ett hyreshus med särskild lekplats utanför eller, ännu hellre, i ett litet radhus eller i friliggande hus med egen trädgård. Lokalen bör förses med en del speciella anordningar som gör den lämplig för barnen men ingenting utöver vad en barnfamilj skulle ha nytta av. För huvudmannen innebär denna daghemsform inga osäkra investeringar i speciella institutionslokaler, som kanske i framtiden inte blir utnyttjade. Om verksamheten får nedläggas av brist på barn kan lokalen hyras ut som familjebostad.

I det lilla daghemmet kan barnen föra en tillvaro mer lik familjetillvaron än i det större. De kan bättre följa sin individuella rytm och välja sina sysselsättningar efter personlig smak. Personalen skulle där tillsammans med barnen utföra det praktiska arbetet för måltider, städning etc. Barnen blir inte enbart föremål för övervakning eller undervisning utan naturligt medverkande i den gemensamma aktiviteten.

Smådaghemmet i Linköping stimulerar till efterföljd

Smådaghemmet, inrymt i en vanlig bostadslägenhet, som vi berättade om i vårt förra nummer från Linköping, har redan resulterat i en motion till Sundbygergs stadsfullmäktige. Motionären, fru Iris Axelson, har vid avfattandet av sin motion tagit fasta på de fördelar som smådaghemmet onekligen bjuder och som ansvariga förskolelärarinnor i Linköping i intervjun för vår tidning betonade:

Större möjligheter att ge barnen en individuell vård på ett litet daghem i en blandad åldersgrupp; bättre kontakt med föräldrarna, som känner sig mer delaktiga i det lilla daghemmet där de »äger» en tiondedel mot kanske bara en fyrtiofemtedel på det stora daghemmet; mindre infektionsrisk, färre sjukdagar; lägre driftskostnader än vid de större daghemmen i Linköping; högre statsbidrag för verksamheten än vad som utgår till övriga daghem.

Att statsbidraget är högre till smådaghem av denna typ beror på att det rör sig om en av socialstyrelsen förordad försöksverksamhet. Det är i dagarna jämnt fem år sedan Familjebereidningen kom med sin promemoria »angående daghem och förskolor samt sommarkolonier och feriehem». Ett bland de viktigaste förslagen var just en försöksverksamhet med smådaghem inrymda i hyreshus och beredningen föreslog också att kommunerna borde stimuleras till att ordna sådan försöksverksamhet genom större statliga bidrag till personalens löner än som gällde för de vanliga daghemmen.

Varken familjebereidningen eller socialstyrelsen bör väl lastas för att hittills egentligen bara en enda kommun i landet — Linköping — i någon mån följt rekommendationerna. Å andra sidan bör man ju ha i minnet att de statliga bidragen till dessa ändamål utgör bara en ringa del av de verkliga kostnaderna och att detta är den främsta anledningen till att det är så svårt att få fart på de kommunala myndigheterna är väl tämligen klart. Därmed inte sagt att inte konservatism och oförståelse för

frågans vikt också bär sin dryga del av skulden.

Arbetsmarknaden ropar på arbetskraft. Bland de gifta kvinnorna finns den stora arbetskraftsreserven. Kanske just behovet av kvinnornas arbetskraft kan komma att bli den avgörande faktorn när det gäller att få en utbyggnad av daghemsverksamheten — i olika former — till stånd? Bryr man sig inte om att ta hänsyn till kvinnornas och barnens behov kanske det ändå är svårare att ställa sig kallsinnig till arbetsmarknadens. Det brukar faktiskt vara så.

Mycket beror också på den kraft kvinnorna själva lägger bakom sina krav. Motioner i de kommunala församlingarna, aktioner från kvinnornas sida i form av möten, petitionsrörelser, uppvaktningar hos myndigheter o. s. v. är att rekommendera.

Överallt där kvinnornas yrkesverksamhet diskuteras stöter man på problemet daghem och lekskolor och den skriande bristen på sådana, yttrades det härförleden på en konferens där kvinnorna och yrkeslivet

GÖR VI VÅR ENKLA PLIKT?

*Undviker vi att köpa
sydafrikanska varor?*

Det är en bedrövelse att se annonserna för sydafrikanska varor i pressen, se hur butikerna – också Konsums butiker! – för dem, ofta utan att tala om att de kommer från Sydafrika. Och konsumenterna-husmödrarna är för lite uppmärksamma när de gör sina inköp! Skulle vi inte kunna få en ändring till stånd härvidlag? Borde inte vår solidaritet med de förtryckta vara så stark att det känns som en helig plikt att hjälpa dem på det sätt som är oss möjligt! I ett brev vände sig *Aktionsgruppen mot rasförtryck*, vars ordförande är red. Bertil Svahnström, till en del enskilda personer och vädjade om fortsatt blockad mot sydafrikanska varor. I brevet hette det:

»Så länge förhållandena i Sydafrika inte undergått någon förändring till det bättre, måste bojkotten fortsätta. Det är det minsta vi kan göra. *Bojkotten av sydafrikanska varor måste inpräntas i varje svensk husmors, varje svensk köpmans, i varje svensks medvetande som ett moraliskt renlighetskrav som vi inte kan komma ifrån.*» (Kurs. av oss.)

Svenska Sydafrika-kommittén heter en annan sammanslutning som i dagarna vänt sig till allmänheten.

(Forts. å sid. 19)

stod till debatt. Någon överdrift ligger det inte i yttrandet. Men kanske vi själva skulle kunna göra mera för att driva på. Det kunde säkert löna sig att satsa på smådaghemmen – göra de kommunala myndigheterna uppmärksamma på deras fördelar. I vidstående ruta återger vi Familjeberedningens motivering för en försöksverksamhet med smådaghem. Klipp ur den, diskutera saken med andra kvinnor och se om ni inte kan göra en framstöt för en sådan försöksverksamhet om behov av daghem föreligger på er hemort.

Elisabet

Föräldraskola i TV

Idén om en föräldraskola i TV, som representanter för SKV i ett samtal med radiochefen och ett par av hans medarbetare, förde fram i december i fjol förverkligas åtminstone delvis denna höst. När detta läses har åtminstone ett av programmen – serien som fått namnet *De första sex åren*, omfattar fem – genomförts. Det är om hur det lilla barnet möter samhället som serien skall handla. Det är olika filmavsnitt vi kommer att få se med barn i olika situationer: samman med mamma och pappa i hemmet, samman med lekkamrater i sandlådan, barn på daghem och i lekskolor. Manuskriften har skrivits av Karin Himmelstrand, psykolog och själv småbarnsmamma och filmavsnitten har regisserats av Åsa Holmsen. Läkare och psykologer medverkar i de olika avsnitten.

I Radio-TV nr 39 presenterar Annamari Lindh programmet. Det sker på ett sätt som borde väcka alla småbarnsföräldrars intresse och få dem att inte försumma dessa TV-program. Vi kan inte neka oss glädjen att citera inledningen:

»Ingen period i människans liv är så viktig som de allra första levnadsåren. Då formas framtida vanor, då utvecklas känsla, vilja och fantasi, då växer inställningen till medmänniskor och arbete fram. Aldrig senare i livet sker utvecklingen så snabbt som under dessa år, då individualiteten grundläggs.

Men hjälplösheten är också störst under dessa år. På nåd och onåd är det späda barnet utlämnat åt sin omgivning. På den beror det om en liten, sprattlande unge skall växa upp till en välanpassad, harmonisk människa eller bli en olycklig individ, som möter omvärlden fylld av misstro och ångslan.

Trots att både forskare och praktikanter är ense om de första levnadsårens betydelse för karaktärens och personlighetens utveckling är ingen ålder så försummad ur både psykologisk och pedagogisk synpunkt som just förskoleåldern. Det framgick klart och tydligt på en konferens om samhället och de yngsta för bara några veckor sedan. Hittills har man mest sysslat med barnens problem i anknytning till skolan. Men satsade man mer på förskolebarnen, så skulle många barn slippa så svåra konflikter i skolåldern. *Satsa mer på de små* blev konferensens fältrop.»

Den uppmaningen är ställd till statliga och kommunala myndighe-

Ett vackert land och vänliga älskvärda människor som gjort allt för att vi skulle trivas och få se så mycket som möjligt under vår resa. Vi har vunnit många vänner under dessa två veckor, synd bara att dagarna rinner undan så fort. Vår förhoppning är att de goda och varma kontakter vi fått här skall bestå till glädje och nytta både för oss och våra svenska vänner.

Den som säger det är fru *Olga Lauristin* från Tallinn, som samman med generaldirektören i överstyrelsen för yrkesutbildning i Ryska federativa republiken, fru *Maria Konycheva-Tjernovitskaja*, Moskva, på inbjudan av SKV besökt Sverige under två strålande septemberveckor. Nu står de på flygplatsen i Bromma för att återvända hem.

Vilka är så deras intryck för övrigt härifrån? Vackra nejder ser man ju lite varstans i världen och vänliga, älskvärda människor träffar man också. Men de har ju varit här på studieresa, närmare bestämt för att bekanta sig med svensk yrkesutbildning och själva informera om hur denna arbetar hemma i deras land.

Låt oss först berätta lite om vilka platser de besökt innan vi ger ordet åt dem själva.

Första anhalten på resan blev Göteborg, där de båda gästerna fick tillfälle att besöka stadens yrkesskolor och Källtorps nya ålderdomshem, sammanträffa med andre vice ordföranden i Göteborgs stadsfullmäktige som informerade dem om stadens förvaltning, övervara en föreställning på Stora Teatern där man gav »La Traviata» och vid en festlig sammankomst anordnad av Bjur-

ter och det man i första hand vill de skall satsa är pengar för lekskolor och daghem och för utbildning av tillräckligt med förskolelärare.

Till föräldrarna går uppmaningen: Försumma inte att följa TV-programmen om barnets möte med samhället!

"VI HAR ETT GEMENSAMT SPRÅK —VÅR VILJA ATT SÄKRA FREDEN"

Våra sovjetiska gäster vann

många vänner i vårt land

slättsavdelningen bekanta sig med ett hundratal SKV-medlemmar och ledande representanter för Fred och Frihet. En presskonferens hann de också med — den resulterade i utförliga referat i göteborgstidningarna om sovjetiskt yrkesskolväsende.

*

I Lidköping, som var nästa anhalt, varade besöket en enda dag och programmet var späckat: besök i stadens yrkesskola, vidare den inbyggda verkstadsskolan på Lidköpings Mekaniska Verkstad, enhets-

skolan och stadens arbetsträningsanstalt för handikappade, där stadsfullmäktiges ordförande var med och informerade, Rörstrandsfabrikerna och slutligen Skaraborgs Läns Hemslöjdsförenings utställnings- och försäljningslokaler, där personalen till gästernas ära klätt sig i nationaldräkt. Också i Lidköping fick man tid för en givande presskonferens och slutligen på kvällen ett samkväm på ett arbetarsemesterhem utanför staden, där SKV:s skaraborgsdistrikt stod för värdskapet. Bland inbjudna gäster märktes ordföranden för kvinnoorganisationernas samarbetskommit-

På landstingets vägnar hälsade kamrer Haggström gästerna välkomna vid ankomsten till Luleå.

Fru Konycheva (t. v.) och fru Lauristin skaffade sig många vänner i vårt land och djup respekt för kunnighet på sina yrkesområden. Nedan: Samman med Skövdeavdelningens ordf. Karin Sandelin (andra fr. v.) och Ulla Svensson, Skaraborgsdistriktets ordf.

té i Lidköping, fru Margit Selander, ordf. för Rädda Barnens Lidköpingsavdelning, fru Dagny Hallgren, och en representant för Röda Korsets styrelse, fru Kjerstin Helgesson. En skolklass med småflickor sjöng svenska folkvisor och fru Lauristin berättade om kvinnornas möjligheter i hennes hemland. Det frågades livligt, speciellt om ungdomsvården, och de två gästerna svarade beredvilligt.

Under hela besöket vajade sovjetfanan över Lidköping. Följande morgon reste gästerna med bil till Skövde, där en skara SKV-kvinnor samlats på stationen för att vinka farväl när de via Stockholm begav sig norröver.

*

Besöket i Norrbotten varade i fyra dagar. Vid ankomsten till Luleå togs de emot av SKV-distriktets ordförande och av representanter för landstinget — som f. ö. blev deras värd under två dagar, under vilka man besökte centrala verkstadsskolan i Kalix, försöksgymnasiet och hemvårdarinneskolan. I Råneå besåg de ett hem för bildbara psykiskt efterblivna pojkar innan de första dagens kväll återvände till Luleå. Följande dag användes för rundturer i omgivningarna, besök i en arbetarbostad vid Norrbottens Jernverk och Lantmannaskolan i Öjebyn. På kvällen stod landstinget för värdskapet vid en middag där våra gäster fick bekanta sig med ledande skolfolk och myndighetspersoner.

Senare på kvällen anträdde färden mot Kiruna, dit man anlände mitt i natten.

Också här var programmet späckat. På morgonen startade man med ett besök vid Kiruna praktiska ungdomsskola, som är under utbyggnad. Därefter besågs den nya folkhögskolan, en skolform som man över huvud taget inte känner till i Sovjetunionen och som tilldrog sig stort intresse. Husmodersskolan hann man också med att se och till och med det nya badhuset — plus en tur till Jukkasjärvi för att se på naturen — innan det var tid att bege sig till den middag som Kiruna stad bjöd på och där ledande skolfolk, representanter för arbetsförmedling och ungdomsyrkesvägledning var med.

*

Resans sista etapp blev Stockholm, där fru Konycheva talade vid ett möte i nya ABF-huset måndagen den

18 sept. Mötet var anordnat av SKV och Sällskapet Sverige-Sovjetunionen och öppnades av dr Andrea Andreen. Fru Konycheva berättade om uppfostran och utbildning i Sovjetunionen och i sitt tack till gästerna underströk Sällskapets ordf., Erland von Hofsten, den stora betydelse som impulsgivare sovjetskolan haft och har också för svenskt skolfolk.

Följande dag användes för en avstickare till Uppsala, där bl. a. den slaviska avdelningen vid universitetsbiblioteket besågs under ledning av avdelningens chef som, naturligtvis, behärskade ryska språket. Givetvis gjorde man också ett besök i Uppsaladomen. Vid middagen fick gästerna tillfälle att bekanta sig med SKV-avdelningens medlemmar.

— Den resan vill vi inte ha ogjord, sade fru Lauristin när de på kvällen återvände till Stockholm.

I Stockholm hade våra gäster också tillfälle att bese den nya yrkesskolan för sömnad och hushåll vid Kungsholmsgatan och sista dagen togs de på det älskvärdaste emot av överdirektören för Kgl. överstyrelsen för yrkesutbildning, *Birger Öhman*, som bjöd på lunch och informerade om svenskt skolväsende.

*

Om sitt arbete berättade fru Konycheva första dagen vid en liten mottagning hos dr Andrea Andreen över såväl läroplaner som uppbyggnad och inredandet av yrkesskolor. Den mångfald svenska yrkesskolor hon hade tillfälle att besöka bör alltså ha gett henne en ganska klar bild över vår yrkesutbildning. Och därmed är vi framme vid de båda gästernas omdöme.

Det har varit mycket intressant försäkrade båda med en mun. De var glada över det varma, hjärtliga mottagande de rönt överallt i vårt land, inte bara från SKV:s medlemmar och representanter för andra kvinnoorganisationer utan från skolfolk och myndighetspersoner på alla de orter de besökt, och som gjort allt för att verkligen ge dem en bild av hur våra skolor och andra institutioner fungerar.

Våra skolor ja. De flesta som de besökt är nya och ytterst moderna, mycket vackra och pampiga. Och metoderna då? Såvitt vi kunnat förstå, säger fru Konycheva, finns det en avgörande skillnad mellan svensk och sovjetisk skolriktning: er skola

ger humanistiska och teoretiska kunskaper utan egentlig förbindelse med det praktiska livet. Hos oss får eleverna redan i fjärde och femte klasserna börja med praktiska uppgifter: de får snickra, svarva, syssla med jordbruk och trädgårdsodling — helt enkelt börja få lite kontakt med det praktiska arbetet. Vi har kommit fram till att detta är nödvändigt. Och observera att det gäller för flickorna i lika hög grad som för pojkarna.

*

Och därmed är vi inne på frågan om flickornas plats i yrkesutbildningen. Våra gäster har besökt verkstadsskolor utan att träffa på en enda flicka — bara pojkar. Flickorna har de träffat på de vanliga ställena: som elever i sömnads-, hushålls-, frisörs- och andra »kvinnoyrken». På området flickornas yrkesutbildning har de funnit oss hopplöst efterblivna och deras mening delas av ledande skolfolk, något som de f. ö. var glada över, ty det visar ju att man har uppmärksamheten riktad på frågan och vill sätta in krafterna på att få en ändring till stånd.

Vidare fick vi veta att brist på kvalificerad arbetskraft inte är något typiskt svenskt problem. I Sovjetunionen har man f. n. 7 miljoner ungdomar i yrkesskolorna men lider ändå brist på yrkesutbildad arbetskraft speciellt för jordbruket. I fjol utbildade man en halv miljon traktorförare och mekaniker för jordbruket men under de närmaste fyra åren måste man utbilda två miljoner till för att fylla behovet.

På en punkt ansåg fru Konycheva att den svenska skolan ligger före den sovjetiska: undervisningen i främmande språk. — Där har våra metoder lämnat en del övrigt att önska, sade hon, det har varit alltför mekaniskt inlärande. Nu har vi startat försöksundervisning på engelska i matematik, fysik och kemi vid en del skolor, timantalet för språkundervisning har utökats och tekniska hjälpmedel tas i bruk, som t. ex. utländska filmer på originalspråket och grammofonskivor. Också inom institutioner och företag anordnas språkundervisning för vuxna. Våra internationella kontakter har ökat enormt och det är nödvändigt att undervisningen i främmande språk blir mera effektiv, sade fru Konycheva.

— Ett gemensamt språk har vi med er alla vi mött här i Sverige», sade hon till slut: det är när det gäller freden. Vi hos oss och ni hos er strävar att ge ungdomen en god utbildning och därmed goda framtidsmöjligheter. Vi har funnit att hos er liksom hos oss är grundvalen för all strävan det fredliga arbetet. Också ni ser i fred och avrustning den enda säkra garantin för att de ungas liv skall bli gott och rikt.

Enkelt och flott i bomull

Lejongult, rökgrått och råkrosa är Viola Gråstens raffinerade färger i den mycket storrutiga vinterbomullskjolen med voluminösa fickor inskurna i sidorna. Den dubbelknäppta skjortan är av enfärgad bomullspoplin i kjolens lejongula nyans, med manschettknappar i de råkrosa och grå nyanserna. Helhetsintrycket är i all sin klassiska enkelhet mycket raffinerat. Modellen kommer från Tonnie.

En stor grupp danskar, mest ungdomar, deltog i tåget. Här några av dem före avmarschen från Mariatorget.

På det att människorna må leva!

Jag vill bli stor! stod det på plakatet som en liten parvel bar i tåget den vackra septembermorgon då marschen mot atomvapnen startade från Mariatorget på Söder. Vi vill leva! stod det på andra plakat och Proven dödar också!

Det var den första marschen av detta slag som genomförts hos oss och den blev en imponerande manifestation. Lördagens marsch fick ske längs trottoarerna eftersom den starka lördagstrafiken icke tillät att gatan togs i anspråk. Men vad gjorde det. Ett tusental människor med plakat och vimplar var tillräckligt för att få människorna att stanna upp och betrakta — och betänka. Det såg man på ansiktena och hörde av de många gillande tillropen.

Tänk så mycket det tjasas om ungdomens oarter — och tänk så nyttigt det är att bekanta sig med denna ungdom. Där gick de, flera hundra ungdomar, många av dem med en tröttsam resa från hemorten bakom sig, och bar fram budskapet: Vi vill leva!

Visst var det en hel del gamla och medelålders med också — en 84-åring från Timrå delade outtröttligt ut flygblad och sålde märken bland åskådarna, för att bara nämna en — men det var ungdomen som bar fram tåget. Pojkar och flickor, bland dem också danskar, norrmän och västtyskar, gick där och jävade påståendet att dagens ungdom saknar allvar och ansvarskänsla. Ett ljust inslag i tåget var också de unga mammor som sköt barnvagnen med den förstfödda framför sig i tåget.

Några rastpunkter var det på den

långa vägen ut till Ursvik: först i Alvik, där smörgåsarna som duktiga kvinnor använt natten till att göra i ordning, fick en strykande åtgång samman med, i lyckliga fall, en mugg kaffe. Och sedan i Vällingby, där ett kort möte hölls innan den sista färd-etappen med Ursvik som slutmål startade.

På söndagsmorgonen kl. 10 började återfärden till Stockholm och Gärdet där slutmöte hölls och dit tåget, som vid det laget räknade 1.500 personer, nådde fram strax före kl. 16. Där talade bl. a. en representant för norsk ungdom. En 15-årig skolflicka berättade varför hon och öv-

riga skolungdomar gick med i tåget och tal hölls av bl. a. kaptan Göte Jacobsson, Gävle, och red. Bertil Svahnström, ordförande i organisationen Kampanjen mot atomvapen, som organiserat marschen. Red. Svahnström uttryckte sin glädje över den goda tillslutningen och betonade att deltagarna kom från olika organisationer, politiska, religiösa och fackliga, och att många andra av dem som gick med icke tillhörde någon organisation. — Ursviksmarschen kommer att stå som ett minnesmärke över vår vilja att kämpa mot atomvapnen! fastslog han.

En jämn ström plakatbärare på vägen mot planen i Alvik, där första rasten hölls.

HIROSHIMA
NAGASAKI
VARLDE

En mor berättar

Av JIRI MAREK

Jiri Marek, författaren till denna gripande novell, är tjeckoslovak, född 1914. Till yrket högskolelärare debuterade han vid krigsslutet med en uppmärksamman roman: M å n går genom natten, i vilken han skildrar en avdelning sovjetiska fallskärmsjägares upplevelser, när de samman med en tjeckoslovakisk motståndsrörelse kämpade mot fascisterna i det ockuperade Tjeckoslovakien. Hans nästa bok, Byn under jorden, skildrade också motståndskampen mot fascisterna under kriget: invånarna i en by har flytt ner i en gruva för att rädda sig undan de fascistiska våldsdåden. I en novellsamling, Över oss gryr morgonen, har han skildrat gruvarbetarnas liv i Ostrava. Av boken blev en uppmärksamman film — för denna sin bok och för sitt arbete med filmen fick han två statliga utmärkelser.

Jiri Marek räknas till de stora inom den moderna tjeckoslovakiska litteraturen och vidstående novell jävar inte påståendet.

Jag berättar denna historia för er, min herre, därför att ni är författare och därför att jag tror att den tid kommit då den bör höras i en större krets än den som utgöres av min eviga ensamhet. På er faller det att fästa ner på papperet mina ovana ord så som författare brukar göra det. Och jag ber er: lägg ner i denna skildring all den kraft och vrede och all den sorg och varning som bara en skriven berättelse kan väcka. Det är viktigt, ty då skall kanske människorna tro på det jag vill berätta.

Jag lever som en alldeles okänd kvinna i ett hyreshus i Prag och det är inget särskilt med mig. Nästan ingen känner mig, två fönster i mitt rum vetter åt en gata utan sol och bakom gardinerna står jag och

betraktar husväggarna mitt emot. Jag behöver ingen bättre utsikt, ty hur som helst ser jag bara in i det förflutna.

En eller två gånger om dagen möter jag människor här i huset, när jag går ut med min svarta inköpsväska i handen och snart återvänder hem igen. Jag går långsamt, mitt hjärta är sjukt och jag har svårt att andas. (Har det aldrig fallit er in hur många övergivna kvinnor det är som gåt ut så här och som ingen tar någon notis om? Livet runt omkring är inte för dem, skyltfönstren lyser inte för dem, ingen väntar på dem och ändå lever de, som på händelsernas rand, som deras skugga. Och ändå angår dem allt som sker i lika hög grad som de andra, som njuter livet i fulla drag. Men det ligger något tungt bakom dem, en smärta som ingen annan känner till. Ett tillintetgjort liv, som man inte längre talar om.)

— Den gamla kvinnan på nedre botten, säger man om mig, går och gör sina inköp. Men en gång blev portvaktsfrun uppmärksamgjord på mitt födelseår och slog ihop händerna över huvudet:

— Ni är ju egentligen ung ännu! Det är väl ert gråa hår som bär skulden.

— Det är många saker som bär skulden, kära ni, och ung är jag heller inte längre. Många gånger tycker jag att jag är tusen år gammal.

Hon skrattade men samtidigt såg hon så osäkert och sorgset på mig som om hon beklagade mig. Men varför beklaga mig? Mitt liv var inte alltid sådant som det är i dag. En gång var det till och med skönt. Vi hade det gott tillsammans, min man

och jag, vi levde lyckliga och vi fick ett barn.

Egentligen är det inget särskilt med min historia, inte sant? Sådant upplever dock tusentals människor. Och jag fruktar nästan att ni försmår min berättelse, att ni helt enkelt inte vill skriva ner så all dagliga händelser. Men jag ber er: ha en smula tålmod.

Kriget kom. Det är visserligen heller inte något särskilt, alla har vi upplevt det och alla vet vi alltför väl hurdant det var. Men har ni inte intrycket att det inte räcker med att bara säga »krig»? Det är bara ett ord, några ljud som på intet sätt uttrycker hur mycket fasa det bär i sig. Det är inget bra ord tycker jag, det är för svagt; det skulle gastkrama, krasa, det skulle smärta, det skulle lukta krut av det och runnet blod — och ändå vore det ett ingenting mot verkligheten.

I kriget kämpade också min man. Inte med vapen i hand, det var inte möjligt hos oss. Han blev gripen och dömd till döden för deltagande i motståndsrörelsen. Och jag blev ensam med barnet.

Nå ja, två ting måste ni begripa: fasan och tyngden i ordet krig, när allt mänskligt görande och låtande förloras sin mening, när döden sitter till bords med de levande — och ljuvheten och den späda älskligheten hos ett barn som i sömnen knyter de små händerna som ville det fånga in en flyktig dröm.

Det är viktigt att ni beskriver ungefär följande scen på ett riktigt sätt: solen skiner på en sluttande parkväg och barnet trippar mitt på vägen, tutar och väser och svänger med de små armarna som vore de lokomotivkolvar. Vem vågar hävda att det är en parkväg, i en anläggning där luftskvdds bunkrar vräktis upp och där trötta människor vandrar omkring och stirrar i marken. Det är ju ett järnvägståg, det kör på skenor, det är ett underbart äventyr och världen är vacker därför att man med en enda blick kan förvandla den.

Och tänk när han håller den lilla trähästen med det avslagna huvudet i handen! Det är bara ett stycke trä men i det ögonblicket vaknar det till liv, den lille rider på dess rygg, skakar sina ljusa lockar, han vill rakt inte vara ömsint, nej, han är en kämpe, en riddare som flyger över stock och sten och tar alla hinder lekande lätt. Aldrig kommer den här ritten att ta ett slut. Och då plötsligt lockar en sparv utanför fönstret på hans nyfikenhet och trähästen faller omkull på golvet; nu är den bara ett onyttigt, dött ting. Framför fönstret kvittrar sparven! Och den lille pressar näsan mot fönsterrutan och är häpen: varför väntade den inte på mig? Varför vippade den med stjärten? Och vad har en sådan där sparv att berätta, han kan ju inte tala?

En stund senare faller en grannboll bättre i hans smak än sparven,

Barnet och jordgloben

Ett barn stod framför en jordglob och snurrade världsklotet. Den lille önskade rakt inte att hela världen skulle tillhöra honom. Hans värld, det var bara gatan, skolan och vardagsrummet.

Ett barn stod framför en jordglob och delade världen med sitt finger och visste alls inte att den för länge sedan var uppdelad. I längd- och breddgrader och med hjälp av statsgränser.

Ett barn stod framför jordgloben och förväxlade Afrika med Asien och Amerika med Europa. Allt bara därför att hans äldre bror sprungit ut för att hämta något.

Ett barn stod framför jordgloben och visste inte var Hiroshima låg, eller Korea eller Kuba eller ön Bikini. Hans mor hade stortvätt och ute regnade det.

Ett barn stod framför jordgloben och visste inte att i Pentagon avgränsade generaler halva världen med små strategiska flaggor. På hans gata bodde inga generaler.

Ett barn stod framför jordgloben och visste inte att på gatorna i ja-

ingenting kan jämföras med bollens skönhet när den flyger högt i luften, nästan ända upp till himlen och sedan så komiskt trillar ner på marken framför en.

(Och under tiden går de vuxna förbi plakat som förkunnar krig, lidande och död.)

Och det lilla tjocka fingret far över en bok, kryper över de tryckta sidorna, snavar över bilder som är så vackra: människor i bilar, en kusk med sin piska, en ångare på floden... Och redan är det inte något finger mera, det är en liten sotare som klättrar uppför en stege ett, två, ett, två... »Mamma, vart går sotaren och sover om natten? Och vem släcker stjärnorna? Är solen större än min lilla tallrik?»

panska städer går mödrar med radioaktiva barn som i sina små händer håller radioaktiva dockor. Han hade nämligen aldrig hört ordet strontium.

Ett barn stod framför jordgloben

och snurrade världsklotet. Den lille smekte hela världen och ville ingen levande varelse illa. Det enda han var ängslig för var att jordgloben kunde gå sönder, för då skulle mamma gråla på honom.

Alla barn är vackra och vackrast är de just när de ska somna. De sjunker ner i drömmen som i en dunbädd och medan deras trötta ögon sluter sig smyger redan ett drömmande leende över deras läppar: trähästen utan huvud, bollen och sparven sätter sig på sängkanten och lever vidare, efter som denna världs skönhet aldrig har något slut.

Varför berättar jag allt detta så utförligt för er? Därför att jag såg mitt barn gå i döden.

Det gick med en förundrat barnslig blick, det gick förvånat över allt som skedde runt omkring, med andra barn, de ledde varandra vid handen, och alla gick, ett långt, långt tåg, gick i döden och var så små, så bräckliga, så hjälplösa.

Min lilla pojke... Nej, jag gråter inte, ni behöver inte bli ängslig, det är bara min röst som darrar, gråten har jag för länge sedan övervunnit. Endast fasan har jag kvar, men fasan har inga tårar.

Ja, detta måste ni också beskriva väl och utförligt. Det var ett tröstlöst, kallt landskap och den öde vägen, betäckt med torkad gytta, löpte längs skenorna. Barnens små fötter stapplar genom smutsen, över dem hänger en grå himmel, ingenting rör sig runt omkring, inget blad rör sig, alltför fruktansvärt är detta skådespel, till och med vinden blygs och träden står där orörliga, och vore inte deras rötter fastvuxna i jorden skulle de gripa till flykten inför något så ohyggligt. Hela land-

skapet är höljt i stelnad tystnad, ohyggligt, spökligt, det andas knappast. Bara barnens led skrider genom den grå dagen. Små barn som redan sett alltför mycket färor. De går utan att skraka, därför att de inte förstår vad här sker, de går i ett helt tåg som ginge de hem från skolan och håller varandra snällt i handen. Och de som övervakar dem klappar med sina spikbeslagna stövlar. Så måste ni på något sätt skriva det och säga: de gick i döden, barnen.

Jag fick syn på dem när jag samman med andra kvinnor i gallerförsedda järnvägsvagnar for den ändlösa vägen till avrättningsplatsen som de kallade »bestämmelseort». Det var en ohygglig resa, vi led av hunger och törst. En del av oss dog, men vår största smärta var att de tagit våra barn ifrån oss. Och ovissheten var det värsta: vad kommer att ske med dem? Kommer de att föra barnen hem till sig? Säkert kommer de att spärta in de små i hem för föräldralösa och straffa dem hårt. Det var förfärligt men i allt detta låg en viss tröst: det går att uthärda ty det viktigaste är — våra barn kommer att leva. Oss själva finns det inget hopp för.

Så gick barnens tåg förbi bansträckan, gick stilla förbi vår transport som redan stått här så länge, gick tyst på vägen vid vars ända skorstenar rök.

Där vi trängdes vid det lilla gallerförsedda fönstret fick jag syn på barnen och vad mer var: jag såg också min son. Mitt barn! ropade jag och innan jag förlorade medvetandet såg jag hur han vände sig om som hade han hört min röst, men då rev de andra kvinnorna mig bort från fönstret, de ville också se och alla var vi redan nästan vansinniga. Jag låg på golvet i vagnen och de trampade på mig, jag visste inte längre vad som skedde omkring mig. Men senare erfor jag att en så fruktansvärd jämmer ekade från järnvägsvagnen att nazisterna genast gav order om att tåget skulle gå vidare; mödrarnas gråt vällde fram som en ström och vaktmanskapet klagade varken med skymförd eller slag eller skottlossning få dem att tystna.

Sedan började kvinnorna åter att trösta varandra — ty det finns något som aldrig sloknar: hoppet — det hade alls inte varit våra barn. Inte heller jag, sade de, hade kunnat se mitt barn, helt enkelt därför att det alls inte varit där, sådana tillfälligheter kunde inte finnas. Det var inte våra barn, det kunde det inte vara, ty våra barn skulle de behandla bättre. De kommer att stoppa in dem i hem för föräldralösa, men de kommer att låta dem leva.

Nej, det var inte våra små, sade de om och om igen, det var helt främmande barn.

Men hur så, främmande? Våra hjärtan ville ju brista när vi såg dem.

Så alltså, i ett sådant tåg, gick mitt barn, den lilla rosiga pojken, min leende son som bekymrade sig om vart stjärnorna gick och sov; och var det inte han så var det en annan. Men döden var lika för alla, döden för barnen som fördes i tåget, barnen vars stortår tittade fram ur strumporna, barnen som torkade sina smutsiga små näsor med händerna och vars mjuka, fina hår låg hopptorvat som Snuskpelles. Finns det överhuvudtaget ord som kan beskriva detta ohyggliga? Kan man verkligen skriva ner vad mödrarna kände i detta ögonblick?

Det värsta var att jag levde, att jag inte dog fast mitt hjärta för länge sedan upphört att slå. Döden blygdes väl att se mig i ansiktet och jag blev alltså vid liv och kan tillbaka från detta helvete. Men min lille son kom inte hem igen.

Ser ni, det är min historia. Jag såg mitt eget barn gå i döden.

I kriget är det människornas öde, i kriget kämpar också barnen, sade någon på ett möte. Men det är inte sant, barnen kämpar inte. Barnen lider bara. Ty kämpar blir det ständigt färre i kriget, men offren är många och lidandena utan tal och utan slut.

Varför berättar jag detta för er? Varför vill jag att ni skall skriva ned denna förfärliga historia fast människorna säkert kommer att sucka och säga att de just i våra dagar hellre läser roliga berättelser om kärlek och andra sköna ting?

Därför att man talar om ett nytt krig.

För mig i min ensamhet kan kriget inte mer förstöra något. Mig i min tomhet kan det inget mer beröva. Men det finns dock många kvinnor på jorden vars barn lever och vaknar med samma leende som min lille son och somnar in lika trötta, barn som har liknande leksaker som han hade och kring vars pannor barnsliga drömmar fläktar.

För alla dem skriver jag det: att jag vakar, att också de måste vara på sin vakt. Att när det talas om krig och vapnen slipas tänker jag bara på de mördade barnens skrik. Att också de måste tänka på det. Och när jag går genom parken ser jag inte de små som leker där nu; jag ser de små som inte överlevde kriget. Processionen av förvånade dödsdomda som på tröskeln till döden frågar om solen är lika stor som deras små tallrikar.

Jag lyssnar noga på vad de mäktiga på denna jorden säger om krig. Jag, en mor, tusentals år gammal, vars hjärta är genomborrad av tusenfallet lidande. Alla mina barns gravar, vem förmår räkna dem! — ty alla de döda var mina barn. Och ingen ger mig tillbaka det ena av dem, det som klamrade sig fast vid mig med sina små knubbiga händer.

Krig? Nej, det får inte ske! Barnens steg, barnen som gick i döden, trummar alarm: Det får inte bli krig!

Mitt namn är Maria, mitt namn

DAG HAMMARSKJÖLD

»ty jag vet att den högsta av jordens böner ropar ej på seger men ber om fred».

Dessa Karl-feldts ord citerade Dag Hammarskjöld när han tillträdde posten som FN:s generalsekreterare. Hans tragiska död har ytterligare strukit under att vakthållningen kring freden är FN:s främsta uppgift.

Kortet här ovan utgavs på sin tid av den svenska FN-föreningen och det tycks oss med sitt citat ur Karl-feldts dikt illustrera just det som kvinnan säger i novellen här intill: »Krig? Nej, det får inte ske! Barnens steg, barnen som gick i döden, trummar alarm: Det får inte bli krig!... Jag breder ut armarna, så se då på mig, jag breder ut armarna för att förhindra allt detta ohyggliga.»

Dag Hammarskjöld var svensk och det är naturligt att hans och hans kamraters död särskilt djupt skakat oss svenskar. Det borde också vara naturligt att dessa svenskers död i Kongo skulle stärka vårt folks fredsvilja och öka de krafter som medvetet strävar till samförstånd mellan folken, som är den enda vägen för att skapa garantier för en värld i fred — det som jordens böner i dag mer än någonsin gäller.

är Katja, mitt namn är Rakel, mitt namn är Penelope. Jag har tusen namn och jag är hela världens eviga mor.

De talar om krig men jag hör inte på deras tal. Jag hör barnstoj och de mördades skrik.

Jag breder ut armarna, så se då på mig, jag breder ut armarna för att förhindra allt detta ohyggliga.

Jag skall förhindra det. Och om det blir nödvändigt skall jag pressa mina gamla händer, som aldrig mer skall smeka ett barn, kring strupen på dem som talar om ett nytt krig.

Svartsjukan – ett ofruktbart lidande

– Är du svartsjuk?

– Nej!

Alla besvarar vi väl den frågan nekande – i varje fall önskar vi att sanningsenligt kunna göra det.

Man talar skrattande och skämtande om svartsjukan som om något löjligt så länge man inte själv haft eller har kännning av den, men den lockar sannerligen inte till skratt om man är dess offer.

Mycket elände har svartsjukan åstadkommit genom tiderna. Inte heller i våra dagar är det sällsynt med direkta blodsdåd – svartsjukedåd som vi kallar dem.

Vari bottnar egentligen svartsjukan? Ett sanningsenligt svar på den frågan måste nog bli: i driftslivet. Det är främst inom den erotiska kärlekens områden den frodas. Visst kan barn vara svartsjuka på sina föräldrar, på syskon, om de tror sig åsidosatta till fördel för någon annan inom familjen. Också i tonårs-vänskapen, även i de till samma kön förknippade vänskapsförhållandena kan svartsjuka smyga sig in. Men det utesluter inte att sjukdomen bottnar i driftslivet.

Det är nu en gång så att den ero-

tiska kärleken har sina speciella drag. Vi talar om människokärlek, om broderskärlek och därmed menar vi en kärlek som riktar sig till andra människor i allmänhet. En mors eller fars kärlek till barnen blir ju inte mindre därför att barnen är många, kärlek till sig själv utesluter inte att man älskar även andra. Men den erotiska kärleken identifierar två varelser, dig och mig, och stänger andra utanför den kretsen. Till detta kommer så sexualdriften, vars tillfredsställande man uttryckligen förbinder med denna andra person.

När sedan hos den ena parten, med eller utan anledning, en misstanke föds att den andra, som man identifierat med sig själv, inte känner på samma sätt utan kanske identifierar sig med någon annan och inriktar sitt erotiska intresse på denna andra – ja, då uppstår lätt ett starkt ångesttillstånd som vi betecknar med namnet svartsjuka. I extrema fall kan denna sjukdom anta våldsamma proportioner (som i Shakespeares »Othello») och föra till en obetvinglig drift att tillintetgöra antingen den älskade eller »rivalen». Det påstås bero på folkets eller den

enskildes utvecklingsnivå mot vilkendera skadelusten riktas: mot den älskade eller rivalen. Under de primitiva förhållandena och hos mera primitiva personer skall enligt den meningen skadelusten riktas mot rivalen, det vill säga mannen dödar sin hustrus älskare men aktar sig för att skada hustrun. I kultursamhället däremot, hävdas det, vänder sig skadelusten huvudsakligen mot den som varit otrogen – eller misstänks för att ha varit det – medan uppträdandet gentemot den otrognas »medbrottsling» förblir korrekt.

Tänker man noga efter så ligger det nog en hel del i ovannämnda påstående. Det visar de fall av svart-sjukedramer med dödlig eller livshotande utgång som inte sällan förekommer i vårt eget land. Det är alltid mot den för otrohet misstänkta slaget riktas. Och det är alltid en *kvinn*a som är offret, inte en man – vilket visar en sak till: att det inte ligger i kvinnas natur att ta till våld även om svartsjukans demoner rider henne.

Men även då svartsjukans passionsspel utspelas i tysthet utan våldsamma yttre stormar är plågan intensiv. Har sjukdomen en gång vaknat börjar den svartsjuka människan ivrigt leta efter skäl för sin svartsjuka, precis som om den mitt i all ångesten samtidigt gäve henne något slags njutning. Hos tyskarna finns en ordlek som är omöjlig att översätta men vars innehåll är ungefär följande: Svartsjukan är en lidelse som ivrigt åtrår det som skapar ångest.

För det mesta börjar det med häftiga frågor: »Var har du varit? Vem träffade du? Du lär vara förtjust i fröken X? Nej, försök inte neka, jag har lagt märke till det länge.» Det börjar med frågor, övergår sedan till undersökning av fickor och lådor för att hitta bevismaterial, tjuvläsning av brev och ibland till besinningslöst och förödmjukande spionerande på en annan människa. Den svartsjuka inbillar sig att genom att skaffa sig visshet om den älskades otrohet bli kvitt sin ångest. Det är en illusion. För så länge hon älskar är det nästan omöjligt för en människa att tro att den andra inte älskar tillbaka. Och så inbillar hon sig att förhållandena har bara varit ogynnsamma, anledningen till trassel ligger hos andra, förförare eller förförerskor, som nästlat sig in,

trängt sig mellan barken och trädet.

Det finns också ett alldeles speciellt helvete en svartsjuk man eller kvinna kan ordna till åt sig själv. Han eller hon tänker så här: Jag har det ont. Nu ska han — eller hon — få känna på samma pina. Och så kastar sig den svartsjuka huvudstupa ut i något kärleksäventyr — med det enda syftet att skaffa sig något slags självförtroende och försöka framkalla svartsjuka hos den andra. I samband med skilsmässor observerar man inte sällan att den som känner sig försmädd störtar sig in i det ena förhållandet efter det andra för att »visa den andra» att man är åtråvärd.

Jag vet en ung hustru som springer hos sina bekanta och till deras stora förargelse förlänger visiterna till både elva och tolv om nätterna.

— Varför går du inte hem? frågade jag henne.

— Jag vill inte vara hemma när min man äntligen kommer hem. Han skulle kunna tro att jag inte har någonstans att gå för att roa mig.

Jag känner en annan hustru som tar sömnmedel när hennes man är ute och roar sig någon kväll. Hon förklarar att hon inte vill avslöja

för sin man när han kommer hem att hon svartsjukt väntat på honom... Svartsjukan är en förskräcklig plåga och har den fått insteg hos en är den svår att driva ut. Den lyder inte ens vilja. Lika litet som vi kan befalla oss själva: älska! lika litet kan vi ge ordern: sluta upp att vara svartsjuk! om vi hamnat i svartsjukans våld.

Men vi kan hålla den i styr, inte låta oss förblindas av den så att vi förstör sådant som är omöjligt att reparera.

Äktenskapet är ett förbund mellan två människor. Men det innehåller så mycket utöver hängivenheten: barnen, hemmet, de förflutna gemensamma åren och en gemensam vänskrets. Allt detta tillhoppa bildar en summa mot vilken en tillfällig kärleksförbindelse oftast väger lätt. Skenbart kan ibland ett äktenskap, eller ett planerat sådant, fördärvas genom att den ena parten »förälskar sig i en utomstående», men i ett sådant fall har i regel det inre främlingskapet existerat länge — den nya förälskelsen är bara den sista stöten.

Med att svartsjukt plåga sig själv och den andra parten vinner man ingenting. Även om man inte helt kan mota bort svartsjukan ur sinnet bör den kunna hållas i tukt. Och det sker bäst genom att man låter den få yttre uttrycksformer. Man kan behärska den som man behärskar sin förtrytelse. Ofta kan vi vara mycket missbelättna med våra medmänniskor, men det vedertagna kravet på anständigt uppträdande tvingar oss

Tryckt sammet kommer i modet

I Italien kommer slät och refflad bomullssammet tillbaka med stora steg i fritidsmodet, och bl. a. tror man att de nya mönstertryckta kvalitéerna blir en schlager. Denna klassiskt enkla men modernt kraglösa jacka är sydd av en sådan finrefflad bomullssammet, tryckt med breda röda, grå och bruna ränder.

till behärskning. Och när vi behärskar vår ilska dör den av sig själv. Men släpper vi efter och säger ett häftigt ord så är vi snart framme vid överorden, sådana som vi ursprungligen inte ens hade menat att säga. Så är det också med svartsjukan: avslöjar vi den så börjar våra handlingar färgas av den, vi mister herraväldet över den och kommer in i förödmjukande situationer som vi efteråt inte utan skam kan tänka på. Så länge vi inte ger den form håller den sig i styr och kan till och med av »brist på luft» självdö. Och kvävningssdöden vore verkligen det rätta slutet för denna människosinets ofruktbara känsla. Rex

Erbjuder de en barnvänlig miljö, våra nya bostadsområden med sina skyskrapor och en och annan tall mellan husjättarna? Knappast. Därför är det dubbelt viktigt att vi verkligen får till stånd en ordentlig utbyggnad av lek-skoleverksamheten.

det på konferensen ett belysande exempel på: en av landets få manliga förskollärare har just tagit plats som chaufför! Landstingsordföranden i Uppsala län sade att det verkligen måste bli en ordning som gör att värddyrkena lockar mer än bensinmackarna — och det kan man hålla med om.

Inga lär bättre känna till svårigheterna på förskolans område och behovet av snabb utbyggnad än de föräldrar som står i kö för att få in barnen där och den personal som arbetar vid dessa småbarnsinstitutioner. I Dagens Nyheter för den 5 september tog en av vårt lands mest erfarna förskollärare, fru *Connie af Malmberg* bladet från munnen — det har hon gjort många gånger förr i pressen — och gav en bild av dagens verklighet för de små och varför lekskolan är så viktig just i vår tid. Inledningsvis erinrade hon om hur sedan länge psykologer, pedagoger och läkare talat om för oss att de första sex levnadsåren hör till de viktigaste i människans liv och att det som då grundläggs eller försum-

De försummade småbarnen

Det finns i allt 38.000 lekskoleplatser i vårt land för barnen i åldrarna 3 till 7 år, upplyste byråchefen Göta Rosén vid den konferens om »Samhället och de yngsta» som på socialdepartementets inbjudan öppnades den 6 september i Stockholm och där omkring 130 barnvårdsexperter från olika delar av landet deltog.

38.000 lekskoleplatser i hela landet! Det räcker inte ens till alla stockholmsbarn i de berörda åldrarna (antalet 3—7-åringar var i fjol i hela staden enligt Statistisk Årsbok för Stockholms stad 39.706). Nå, ingen har väl räknat med att samtliga landets barn i de åldrarna ska besöka lekskolan, men betänker man att för de nära 40.000 småttingarna i Stockholm i fjol fanns 7.742 lekskole-

platser får man ändå ett begrepp om problemets storlek. I praktiken innebär det nämligen att inte ens alla 6-åringar (deras antal i Stockholm var i fjol 10.141) fick göra bekantskap med lekskolan innan den ordinarie skolan började.

Och Stockholm hör inte till de mest försummade städerna och tätorterna! Att en viss utbyggnad av lekskoleverksamheten under de senaste åren ägt rum där illustreras av att 1952 var det 8,8 % av 3—7-åringarna som fick plats vid lekskolorna medan motsvarande siffra 1960 var drygt 19 %.

Ett av de besvärligaste hindren för en ordentlig utbyggnad av lekskoleverksamheten anges vara *bristen på förskollärare*. Att lönesättningen gör yrket föga attraktivt gavs

mas kan inte göras ogjort. Hon hänvisar till att tre olika undersökningar sysslat med barnens tillstånd när de börjar skolan och att den ena kommit fram till att 20 % av nybörjarna är psykiskt störda, en annan ger siffran 25 % och en tredje undersökning beräknar att 45 % av nybörjarna har neurotiska symtom. En annan undersökning har visat att majoriteten av våra 4—7-åringar springer ute på egen hand 6—7 timmar om dagen. Skaror av föräldrar saknar möjlighet att ordna för dem och många av barnen formas efter något som man nog närmast får beteckna som djungelns lag, där över-sittarämnet av äldre kamrater lär sig dominera medan den vekare lär sig nödvändigheten av att falla undan och aldrig får hjälp att stå på sig.

Vad har skett efter det verkligt sakkunniga betänkandet om Daghem och Förskolor (1951) med riktlinjer för den fortsatta utbyggnaden? frågar artikelförfattarinnan och svarar: Man har satt till 9 utredningar, medan småbarnen fortfarande i stora skaror springer ute i tätorternas grundskola för ligabildning! Hon fortsätter:

»Det är inte bara kommunala och statliga myndigheter som har svårt att se allvaret i den situation så många av våra småbarn lever i. Man träffar kultiverade och ansvarsmedvetna medborgare som då man kommer in på ämnet småbarn blir lyriska i blicken och säger »ja, de är förtjusande». Ja, visst är stora kategorier av småbarn mer förtjusande än någonsin, därför att de är fria och får vara sig själva på ett annat sätt än i gångna tider... Det är väl kanske just därför det är så tragiskt att se så många barn bli störda och skadade i tidiga år. Är det inte för mycket att 1/5 av våra barn kommer till skolan i skadat skick vid 7 års ålder? Kan vi fortsätta att skylla på hemmen?»

Vad är ett hem i dagens läge från barnets sida sett? I alltför många fall ett rum och kök där inget arbete pågår, fastslår hon:

Maten köps mer eller mindre färdiglagad, brödet köps, kläderna köps färdiga, tvätten skickas bort. Många unga enbarnsmammor t. ex. har för litet att göra. Man läser en veckotidning, röker en cigarett, sitter i telefon, tar god tid på sig för make up, går och handlar. När barnet frågar: »Mamma, vad skall jag göra?» blir svaret oftast att det har mamma ingen aning om. Barnet kan inte låta nöja sig med detta utan frågar sak samma tio gånger om dagen. »Tjätiga unge, gå ut och lek!» blir svaret. För ett barn som hört det dagligen i två- och treårsåldern känns det som en befrielse att från 4-årsåldern kunna börja springa ute på egen hand hela dagen. Och det gör det också för mamman. Men bor man mitt inne i stenstaden så har man — på gott och ont — inte den avlastningen heller.

Nej, det har man inte. Stadens lungor, våra välansade parker, ger föga eller inget utrymme för barnens lekar sedan de vuxit från sandlådan. Det är en fattig, händselös vardag vi bjuder våra små, annorlunda än den värld vi själva växte upp i och som var befolkad av bekanta ansikten och där all möjlig verksamhet pågick.

Där fanns medlemmar av den äldre generationen, där fanns fler syskon än i dag. Där fanns ogifta moster och jungfrur eller inneboende. Där fanns tvättgumman och vedkarlen och sy-Mia, för att inte tala om att

det ibland kom en levande positivhalare med en liten apa. Det är något annat än bilden i TV, som man inte kan gå fram och ta på eller lukta på eller känna att den är varm och mjuk. En liten fyra års tös frågade häromdagen förvånad på tal om att Martin Ljung bodde där och där: »Är han en människa?»

I vår barndoms värld eldades broror och bakades bröd, det tvättades och ströks, syltades och syddes kläder. Småbarnet levde i en miljö full av verksamhet som gav både handlings- och tankeimpulser.

Ute på gårdarna fanns det bolmande tvättstugor och vedbodas där någon stod och sågade och högg. Ungarna fick kasta in ved i en glugg (om det var en snäll vedgubbe). I den moderna tvättstugan får barnen inte vara med. Det kan hända olyckor med maskinerna. Inne i kvarteren i stenstaden fanns det gott om småhantverkare, ute på gatan lunkade hästar som drog spännande saker på vagnar. Den som var djärv kunde ge hästen en brödbit eller ännu djärvare en sockerbit från den utsträckt handflatan.

Barn i dag saknar så mycket av primära intensiva vardagsupplevelser som gör vardagslivet lagom spän-

nande och innehållsrikt. Samhället får inte bara blunda för att småbarnen är ett dyrbart material, att småbarnen inte själva säger ifrån och att vi tar på oss ett stort ansvar om vi låter dagens gåssystem fortsätta.

Slutpunkten på konferensen om »Samhället och de yngsta» sattes av fungerande ordföranden, statsrådet Ulla Lindström, som lovade att till vårriksdagen framlägga ett reformförslag beträffande förskoleutbildningen med sikte på att få fram tillräckligt med förskolelärare. Mätte man samtidigt allvarligt ställa problemet om ordentlig betalning för deras arbete så man får behålla dem man utbildar!

För det är så riktigt vad som fastslås i SKV:s förslag till handlingsprogram: »Småskollärare, förskolepedagoger, sjuksköterskor och många andra yrkesutövare som sysslar med människovård, social service och barnafosttran har löner som uttrycker samhällelig nedvärdering av deras arbete.»

Brita

KANSKE EN JULKLAPP?

Nu finns det härligt mjuk frotté i handeln i de läckraste färger, både vad kvalitet och kulör beträffar, just som skapt för de minsta. Vilken mamma skulle inte bli glad åt en sådan här julklapp till den minste. — Ja, det var tänkt som ett tips till er som gärna syr och som redan börjat fundera på lämpliga julklappar åt egna, släktingar eller vänners småtingar.

När Skönfots fick påhälsning av jägaren och hans stora hund

Först på kvällen vände lärkan tillbaka till Skönfots. Vaktlarna i rågen ropade redan: »Sovdags! Sovdags!» och Rödhals fick sina barn i säng.

»Nu är ni redan stora», sa hon till ungarna, »och ska inte längre sova under mina vingar. Från och med i dag måste ni lära er att sova som vuxna raphöns.»

Rödhals lade sig ner på marken och befallde ungarna att lägga sig i en krets runt omkring henne.

Ungarna lade sig ner med alla tjugufyra näbbarna vända inåt mot Rödhals och med stjärterna utåt.

»Inte så, inte så!» sa Skönfot. »Vem i alla världen ger sig till att sova med stjärten vänd åt fienden? Man vänder alltid näbben till åt fienden. Fiender finns det runt omkring en. Ni ska alltså lägga er med stjärterna inåt och näbbarna utåt. Just så ja. Nu kommer i varje fall alltid någon av er att lägga märke till fienden från vilken sida han än dyker upp.»

Lärkan önskade dem alla god natt och svingade sig upp i luften. Väl däruppe kastade hon ännu en blick ner mot familjen Skönfot — och hon tyckte det såg ut som om på jorden därnere, mitt i den gröna linåkern, låg en stor, brokig stjärna med många, många uddar.

När de tog farväl av varandra hade Rödhals sagt till lärkan:

»När människorna mejat all rågen och ryckt upp allt linet, då hittar ni oss i kornhavren. När vetet mejats — har vi flyttat till havreakern och från havren flyttar vi sedan till boveteåkern. Håller ni det i minnet vet ni alltid var ni kan träffa oss.»

Men det var mycket råg på fälten och den kunde minsann inte mejas på en dag. Kvinnorna band ihop den till nekar och ställde upp nekarna som riktiga dockor. Snart såg råg-åkrarna ut som schackbräden där figurerna var uppställda i raka led.

Medan några bönder mejade rågen gick andra bakom skördemaskinen och band linet till nekar.

Nu började rovfågarna besöka fälten: gladorna, ormvråkarna och de små falkarna. De satte sig att vila på nekarna och spejade efter ungfåglar, efter möss, ödlor och gräs-hoppor.

Nu var det sällan lärkan höjde sig i luften och hennes sång hördes inte ofta. Hos alla lärkorna — hennes släktingar — växte det upp en kull

ungar. Hon måste hjälpa sina släktingar att lära ungarna fånga flugor och leta mask och hur man skyddar sig mot rovfågarna. På det sättet blev det ingen tid att sjunga.

Slutligen hade bönderna mejat all rågen och allt linet och ställt upp det i nekar. Alla råg- och linåkrar såg ut som schackbräden.

Nu hörde lärkan ofta starka skott eka, ibland bakom floden, ibland bortom sjön: där strövade jägaren omkring med sin stora rödbruna hund och sköt orrar och annat vilt. Hans bössa dånade så förfärligt att lärkan skyndade sig att söka skydd.

En gång såg lärkan också att jägaren ställde kosan mot fälten. Han gick över den avmejade rågåkern och den rödbruna hunden sprang framför honom, än åt vänster, än åt höger tills de kom fram till kornåkern. Här blev hunden plötsligt stående som fastvuxen i marken — med ena framfoten uppdragen. Jägaren skyndade efter honom.

Du milde tid! suckade lärkan. Där i kornåkern bor ju mina vänner, familjen Skönfot! Rågen är ju redan mejad och allt linet är upp-ryckt. Under dessa tankar jagade hon iväg till kornåkern.

Jägaren hade redan hunnit fram till sin hund. Hunden stod fortfarande blickstill och såg på sin herre.

»Fin hund.» sa jägaren berömmande, tog sin dubbelbössa från skuldran och spände båda hanarna. »Framåt, Signal!»

Den rödbruna hunden satte sig i rörelse, sakta, tyst, han smög sig fram.

Lärkan befanns sig i luften, rakt över jägaren, men hon var så skräckslagen att hon inte kunde få fram ett ljud.

Signal smög försiktigt vidare och jägaren följde honom.

Lärkan tänkte: Nu, nu kommer Skönfots att flyga upp och då...

Men Signal smög som förut, vände sig än åt höger, än åt vänster, men raphönsen flaxade inte upp.

»Säkerligen är orrtuppen inne i kornåkern», sade jägaren. »En gammal en. Ofta flyr de till fots för en hund. Framåt, Signal!»

Signal gick ännu några steg och stannade åter med ena framfoten uppdragen.

Jägaren höjde bössan och befallde: »Nu, framåt!»

Strax, strax! tänkte lärkan och

hjärtat flög upp i halsgropen på henne.

Den rödbruna hunden sköt som en blixtnål framåt — och med upprörda vingslag och skrik flaxade hela den talrika familjen Skönfot upp ur kornåkern.

Jägaren satte bössan mot skuldran och... Lärkan blundade i skräck. Men inget skott föll.

Lärkan öppnade ögonen igen. Jägaren hängde åter bössan över axeln. »Raphöns!» sa han högt. »Tur att jag behärskade mig. Än har jag inte glömt hur jag där på andra sidan sköt en raphöna — kommer du ihåg, Signal? Säkert omkom alla ungarna av hunger — hanen ensam kan ju inte klara alla ungarna tills de blir vuxna. Tillbaka, Signal!»

Förvånad tittade Signal på sin herre. Hunden hade sparat upp vilt, hade rapporterat, men hans herre hade inte skjutit och nu ropade han honom tillbaka!

Men jägaren hade redan satt sig i rörelse bort från åkern. Då följde Signal efter.

Lärkan såg hur raphönsen slog sig ner i andra ändan av åkern och snart hade hon hittat dem där.

»Vilken tur!» ropade hon till Rödhals. »Jag såg alltihopa och så rädd, så rädd.»

»För all del», sa Rödhals en smula förvånad. »Jag var knappast alls

rädd. För enligt jaktstadgan är det förbjudet att skjuta oss raphphöns så länge det ännu står säd på åkrarna. Först när åkrarna står tomma och potatisplockningen börjat är det tillåtet. Den här jägaren går bara på jakt efter orre och änder nu, men oss rör han inte än.»

»Men han sa själv, svarade lärkan hetsigt, »att han för några dagar sedan sköt en raphphöna. De stackars ungarna, nu svälter de ihjäl allihopa när de inte längre har en mor, bara en far!»

»Oj, oj, så farligt är det väl inte!» avbröt Skönfot henne. »Som om de genast skulle svälta ihjäl. Titta här, får jag presentera dej: här har du tuppen Bakom-Sjön.»

För nu märkte lärkan att det satt en vuxen tupp bredvid Rödhals och Skönfot. Tuppen nickade och sa:

»Det är sant att sedan min fru omkom var det inte lätt för mig att ensam sköta de små. Nu har jag fört dem hit och bett mina goda grannar, herrskapet Skönfots, att hjälpa mej. De har tagit sig an mej och hela min familj. Nu är vi tre vuxna som ska sörja för barnen. Ser ni så många små vi har?»

Han pekade med näbben på en hel liten hjord av raphphönsungar som höll till i åkern. Lärkan kunde genast urskilja Rödhals nya fosterbarn bland de andra: Bakom-Sjöns ungar var mindre, mycket mindre till växten än Skönfots och Skönbryns.

»Varför är era barn så... så små?» frågade lärkan förvånad.

»Å,» svarade Bakom-Sjön, »vi har haft sådan otur detta år! I början på sommaren hade min fru flätat ett bo, lagt ägg och redan ruvat några dagar. Då kom några pojkar och förstörde vårt bo och alla äggen blev krossade...»

»Vilket elände!» suckade lärkan.

»Ja. Sedan måste min kära fru bygga ett nytt bo, lägga nya ägg och återigen lägga sig ner och ruva. På det sättet kom våra barn fram ur äggen senare än alla andra och därför är de ännu så små.»

»Det gör ingenting, de kommer att växa sig stora», sa Rödhals glatt. »Vi ska alla hjälpas åt att få dem riktigt duktiga.»

Och åter kände lärkan en underlig klump i halsen, precis som den gången då Rödhals tog Skönbryns små föräldralösa under sina vingars skugga.

— — —

När bönderna hade mejat kornet flyttade Skönfots till veteåkern. När vetet mejats flyttade Skönfots till havreakern. När havren mejats flög Skönfots till boveteåkern.

Jägaren visade sig inte mera på fälten och lärkan slutade upp att tänka på honom.

Lärkan hade ännu mera att göra nu. Hösten närmade sig, många flyttfåglar vidtog redan förberedelser för sin resa till den varma Södern. Också lärkans alla släktingar samlade sig för avfärden. De ström-

made samman i svärmar på de tomma fälten, sökte gemensamt sin föda, flög från plats till plats och vande sina ungar vid långa flygningar på stor höjd.

Också vår lärka levde nu i en sådan svärm.

Vinden blev kyligare och det blåste kraftigt och allt oftare regnade det. Bönderna skördade sitt bovete. Skönfots flyttade nu neråt floden till en potatisåker. Lärkan såg hur de sprang omkring mellan de höga potatisfårorna som i trånga gator. Hon såg hur ungarna lärde sig flyga. På Skönfots kommando steg hela ungfloeken i luften och flög. När det kom en ny order tvärvände svärmen i luften och flög tillbaka, slutade flaxa med vingarna och gled ner bland potatisblasten.

Att göra en tvärvändning i full flykt — det gällde bland raphphönsen som den svåraste uppgiften.

En morgon flög lärkan samman med den stora lärksvärmen över byn. Hon såg hur jägaren kom ut ur sitt hus som låg i utkanten av byn. Lärkan blev orolig, skilde sig från sin svärm och sänkte sig ner i luften. Hon hörde hur jägaren sade för sig själv ganska högt:

»Så där ja, i dag är det den 15 september, så nu kan raphphönsjakten börja. Bäst at ge sig ut på åkrarna.»

Hunden Signal var överlycklig över att få gå på jakt. Han riktigt dansade på bakbenen framför sin husse, viftade med svansen och skällde.

Vår lärka vågade inte förlora sin svärm ur sikte, så hon flög bedrövad därifrån för att finna sina kamrater. Och hon tänkte: Om jag har turen att träffa på Skönfots igen, så har nog familjen blivit betydligt mindre. Säkert kommer jägaren att döda hälften av dem. Tankarna på vännerna lämnade henne ingen ro.

Lärksvärmen svingade sig högt upp i luften och gled åter nedåt. Bortom skogen gjorde den en stor sväng och fram emot kvällen återvände den till fälten.

På potatisåkrarna lyste lägerelden och bönderna arbetade fast det var sent — de ville utnyttja det vackra vädret. Men Skönfots fanns inte på potatisåkern.

Från motsatta flodstranden kom jägaren i en roddbåt. Bredvid sig hade han hunden Signal. Båten lade till, jägaren gick i land och satte sig vid stranden att vila. Vår påpassliga lärka flög dit och hörde hur jägaren sa till sig själv: »Vilket slitgöra! Jag har sannerligen inte åtagit mej att ro hundratals gånger från den ena stranden till den andra. Det fattades bara! Jaga dem kan den göra som har lust, men vi letar rätt på en bekvämare svärm. Har jag inte rätt, Signal?»

Hunden viftade med svansen.

Solen sjönk redan och med trötta steg ställde jägaren kosan mot byn. Lärkan såg att han inte hade ett enda jaktbyte med sig och begrep

att Skönfots på ett eller annat sätt förstått att överlista jägaren. Kan undra var de håller hus? tänkte lärkan.

Som till svar hördes från andra stranden Skönfots röst:

»En mask! En mask! En mask!» Och runtom kring ropade unga röster tillbaka: »Tsjitsjire! Tsjitsjire! Tsjitsjire!» Det var raphphönsungarna som svarade från alla håll.

En minut senare var lärkan mitt ibland dem och Skönfot berättade hur Rödhals fört jägaren bakom ljustet.

»Har jag inte sagt att det inte finns en raphphöna till så klok som min Rödhals? Hör bara vad hon hittade på! När jägaren kommer ut ur sitt hus så vet min fru det redan.»

»Hur kan hon veta det?» frågade lärkan. »Hon kan väl inte se genom all potatisblasten heller.»

»Det är mycket enkelt: när jägaren går på jakt så skäller hans hund, inte sant?»

»Signal? Ja, det stämmer.»

»Och så högt som han skäller sedan! Det hörde Rödhals genast och utan att säga ett ord flög hon rakt över floden. Alla vi andra satte naturligtvis efter henne.»

»Över floden? Ja, det var verkligen slugt uträknat!»

»Den stora hunden letar och letar efter oss på stranden: han vädrar våra spår men vi är inte där! Jägaren är slugare. Han anar genast var vi gömt oss, hämtar en båt och sätter över floden. Men när han går i land är vi redan på andra sidan.»

»Jag förstår, jag förstår!» ropade lärkan förtjust. »Han är därtvå och ni är här; han är häröver och ni däröver! Och där har han hållit på och rott fram och tillbaka och slutligen sagt till sig själv: Vilket slitgöra! Jag vill hellre jaga andra raphphöns, som inte är så kloka som de här!»

»Det är klart», sa Skönfot. »För jägaren tar det lång tid att komma över floden, för oss går det på ett ögonblick.»

Solen hade redan gått ner men vännerna hade svårt att skiljas: de var så innerligt förtjusta över hur skickligt Rödhals dragit jägaren vid näsan och de ville aldrig sluta att prata om det.

(I nästa nummer får ni läsa det sista avsnittet om vår lärka. Det handlar om hur hon tog avsked från sina vänner Skönfots och vad hon sjöng när hon lämnade hembygden för att fara till varmare länder.)

LIKA SKA DET VARA

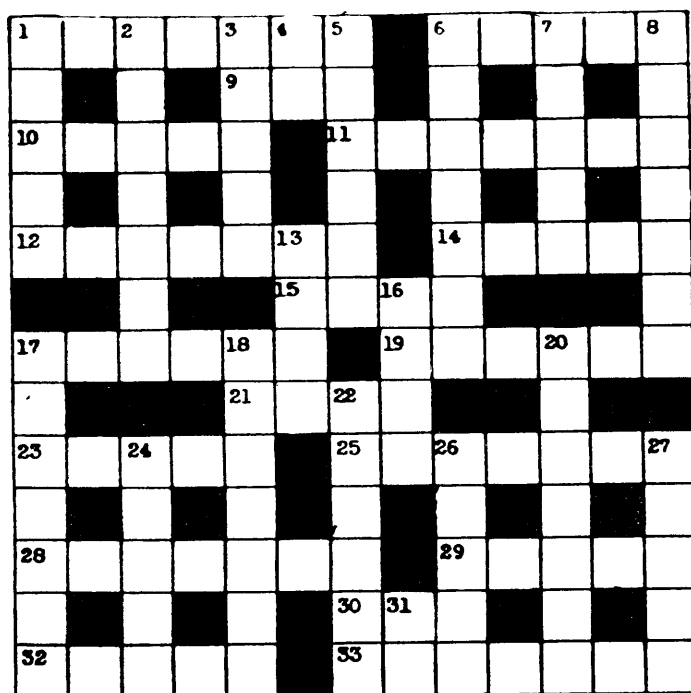
Kalle och Ville har börjat skolan. Fröken frågar vad den sistnämnde heter:

— Ville, blev svaret.

— I skolan använder vi inte smeknamn, säger fröken. Du heter förstas William och det kallar vi dig för i skolan. Och — vänder hon sig till Kalle — vad heter du då?

— Kalliam!

Korsord nr 6

VÄGRÄTA ORD

1. Vill vi ha möra.
6. Dansant fågel.
9. Stormakt.
10. Benämning på avdelning i kommunala eller juridiska sammanhang.
11. Möjligt att se.
12. Häst.
14. Bör ens horisont ha.
15. Lämnad ensam.
17. Där är man van vid gäster.
19. Fick inget efterlämnat.
21. Ort i Skåne.
23. Rep ombord.
25. Var väderleken i somras, mildt talat.
28. Nyss anlända.
29. Hon är en vårens budbärare.
30. Tolv rätt.
32. Vill man inte bli.
33. Uttryck för genomresa.

LODRÄTA ORD

1. Finner nog köpare.
2. Rest på matbordet.
3. Lapplandsvagn.
4. Obehagligt.
5. Längtar väl skolbarnet efter.
6. Möjlig.
7. Trodde.
8. Hedrades, vårdades.
13. Skenor.
16. Allt annat än ordning.
17. Gammaldags attribut till damernas huvudbeklädnad.
18. Arbetar för säkerheten.
20. En Magnus i svensk historia.
22. Är man på hemorten.
24. Har namnsdag i december.
26. Kan omkastningar vara.
27. Blommor på bar kvist.
31. Tidmätare.

Lösningarna skall vara oss tillhanda senast den 1 dec. De tre först öppnade rätta lösningarna belönas med bokpriser. Märk kuvertet »Korsord nr 7».

Kvinnorna säger sin mening om bostäderna

Hyresgästföreningens kvinnoråd i Stor-Stockholm har beslutat att i en rad uppvaktningar hos myndigheter och bostadsproducenter föra fram bostadskonsumenternas krav på hur de nya bostäder som ska byggas bör vara beskaffade ifråga om kvalitet och storlek. De som skall uppvaktas är bl. a. byggnads-, fastighets- och hälsovårdsnämnderna (hos den sistnämnda ska man kräva att utdömningen av dåliga och mindervärdiga bostäder ska intensifieras), vidare direktörerna och styrelserna för de kommunala och allmännyttiga bostadsföretagen och en del privata bostadsbyggnadsföretag.

Hur våra bostäder skall vara beskaffade och hur våra bostadsområden skall planeras är inte en fråga som enbart angår arkitekter och bostadsbyggare, fastslår kvinnorådet i ett uttalande. Till sist är det dock hyresgästerna — bostadskonsumenterna — som skall bo i bostäderna, använda sig av bostadsområdena och betala vad både bostäder, lokaler, varor, projektering och planering, planteringar och bilparkeringar kostar.

Gör vi vår enkla plikt?

(Forts fr. sid. 5)

I en liten trycksak som ger besked om tillståndet i Sydafrika, t. ex. att de vita som utgör 20 % av befolkningen tar 75 % av den samlade inkomsten i landet. »Sydafrikas vita anses ha världens högsta levnadsstandard — ett välstånd för fåtalet byggt på flertalets armod och slaveri», heter det.

Åt dessa 20 % hjälper alltså svenskar till att säkerställa välståndet genom att köpa sydafrikanska produkter! Bör vi inte i stället följa uppmaningen i nämnda skrift där det under rubriken »Vad du kan göra» som första punkt anges: »Undvik att köpa sydafrikanska varor (frukt, konserver, viner). Minskat handelsutbyte med utlandet betyder att regimens ställning försvagas.»

Läs nedanstående förteckning över sydafrikanska varor som saluförs i Sverige. Var också uppmärksam på varifrån druvorna kommer som ni köper!

Se upp för dessa varor:

Koo marmelad
Outspan apelsiner

Vin:

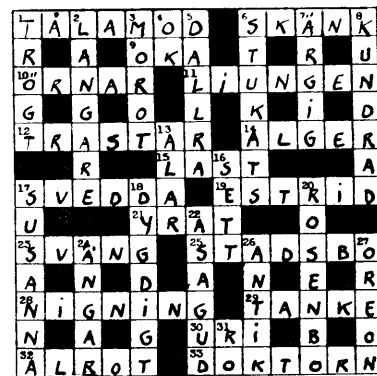
Cap Constantia
Witzenberg

Konjak:

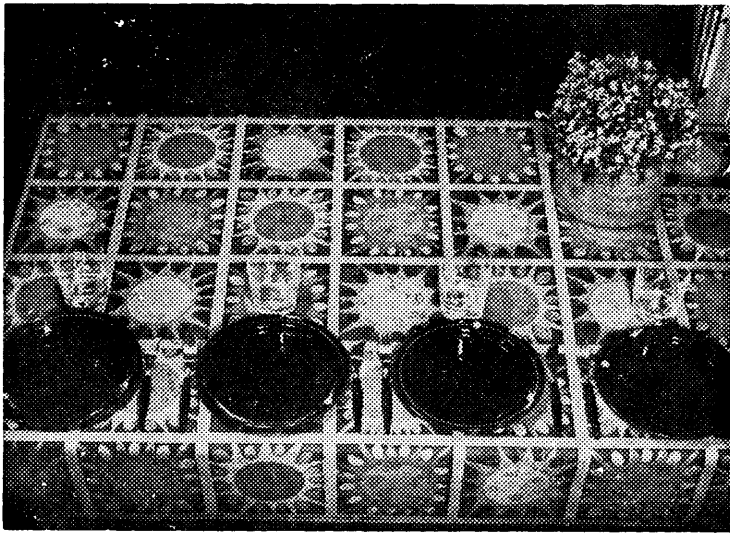
Cap Brandy

OBS.! Varor märkta »Empire» är i regel sydafrikanska!

LÖSNING TILL KORSORD NR 5

Pristagare: Kurt Torkelsson, Silverkällegatan 4, Göteborg. Lena Rytterlund, Solgårdens barnkoloni, Västerlång.

Lek med färger

Inte måste duken vara vit för att det dukade bordet ska se festligt ut. De moderna svenska hemtextilierna i tryckt bomull — t. ex. gardin- och draperityger i stadig kvalitet — ger oss stora möjligheter att variera. Här leker textilkonstnärinnan Inez Svensson djärvt och elegant med färger. Till duken i brunt och tegel har hon valt vita glas och svarta tallrikar. Dekorationen är en kruka i dukens tegelnyans med blommor i milt lila.

Vital 100-åring

Att kunna se tillbaka på ett 100-årigt liv är inte många förunnat. Och ännu färre är väl de som sanningsenligt kan säga att de använt den övervägande delen av detta så långa liv till medveten kamp för freden, för kvinnornas rätt och för social rättvisa.

En sådan kvinna fyller den 9 oktober 100 år. Hon heter *Henrietta Greville* och är australienska, välkänd och hedrad av sitt lands framstegsvänliga kvinnor. Vid sitt besök i Australien på hösten 1956 träffade i Australien på hösten 1956 träffade vårt förbunds ordförande, dr Andrea Andreen, henne på en kvinnokonferens i Sydney anordnad av de australienska kvinnornas förbund — Union of Australian Women. I en artikel i *Vi Kvinnors* första nr för 1957 skrev Andrea Andreen bl. a. från sitt besök i Australien:

»I Australien finns några gamla kvinnor som gjort en märklig pionjärgärning och som fortfarande är aktiva och orädda. Den främsta bland dem. *Henrietta Greville*, är nu 95 år. UAW är stolt över att hon var med bland dess grundare. I 65 år har hon kämpat för arbetarna, för kvinnorna. År 1894 vägrades hon medlemskap i arbetarpartiet eftersom kvinnor inte hade rösträtt. Då käm-

pade hon för den och kvinnorna fick rösträtt redan 1901. Just nu intresserar hon sig särskilt för pensionärernas problem. Och så för freden: på sin 90-årsdag sade hon: 'Det är freden jag lever för.' Fortfarande är hon en sällsynt god talare, klar och varm; hon öppnade konferensen, hon talade i diskussionen och till den utländska gästen, hon hyllades med stor värme.»

UR INNEHALLET

Nya fackskolor ger flickorna bättre chans

Smådaghemmet i Linköping stimulerar till efterföljd

Gör vi vår enkla plikt? Bojkottar vi sydafrikanska varor?

Föräldraskola i TV

Vi har ett gemensamt språk — vår vilja att säkra freden

På det att människorna må leva

Barnet och jordgloben

Svartsjukan — ett ofruktbart lidande

De försummade småbarnen

Noveller, barnsidor, korsord, sömnadstips och modebilder m. m.

OMSLAGSBILDEN: Alltför nära det farliga...

Svenska Kvinnors Vänsterförbund (SKV)

uppstod år 1931 och har utvecklats ur föreningen Frisinnade kvinnor, som bildades 1914. Det bygger på samarbete mellan olika åsiktsriktningar och har därvid alltid hävdat sin tro på kvinnornas särskilda uppgift för fredens sak och övertygelsen att samhället måste omdanas till att motsvara även de kvinnliga medborgarnas behov.

SKV är sedan maj 1946 svensk sektion av Kvinnornas Demokratiska Världsförbund (KDV), som omfattar över 200 miljoner kvinnor i 80 länder. KDV och dess nationella organisationer kämpar för att vinna och praktiskt förverkliga **kvinnornas rättigheter**: rätt att rösta och att väljas, rätt till arbete, till lika lön för lika arbete och till befordran; rätt till undervisning och yrkesutbildning och till social trygghet för moder och barn.

KDV och dess nationella organisationer kämpar för att tillförsäkra **alla barn ett lyckligt liv i trygghet**; undervisning och goda bostäder, härvård, sund litteratur, goda fritidssysselsättningar. KDV vill samla all världens kvinnor oberoende av hemort, ras och livsåskådning till försvar av **freden**.

Tidningen

V I K V I N N O R

Argång 13

Redaktör och ansvarig utgiv.: VALBORG SVENSSON

I redaktionskommittén:
SIGNE FREDHOLM
BIRGIT JANSSON

*

Utkommer med nio nr per år
Prenumerationspris per år 6 kr
Lösnummer 75 öre

Postgiro: 513 23. - Norrtullsgatan 5, 1/2 tr. Stockholm Va
SVENSKA KVINNORS
VÄNSTERFÖRBUND
Tel. 32 80 96

Tryckeri AB Plantryck, Sthlm, 1961